

Overwinteren tussen de bejaarden en vogels in de Algarve en Zuid Spanje

Johan Passchier

Dat de Algarve en de zuidkust van Spanje belangrijke overwinteringsbestemmingen zijn voor gepensioneerde mensen uit West Europa, is misschien wel algemeen bekend. Dat ook een groot deel van de West Europese vogels daar overwintert, is waarschijnlijk minder bekend. Afgelopen januari was ik in de gelegenheid een paar weken rond te trekken door het gebied en was verbaasd over de rust, de schoonheid van het landschap en de soortenrijkdom aan vogels. In Portugal bezocht ik vooral het nationaalpark Ria Formosa. In Spanje het bij velen wel bekende Nationaal Park Coto Donana. De natuurbeleving begon al voor de landing op het vliegveld van Faro. Aanvliegend over zee, gleden we op geringe hoogte over de zoutpannen bij Quinta do Lago. Zonder verrekijker kon je uit het vliegtuigraam de flamingo's zien, die rustig door foerageerden, terwijl er zo'n enorm luidruchtige vliegmachine vlak over hun kop scheerde.

Ria Formosa vanuit het vliegtuig

Ria Formosa (<http://www.first-nature.com/worldsites/pt-formosa.php>) is een reusachtig gevarieerd gebied met riviermondingen, zandbanken, duinen, stranden, eilanden, kreken, moerassen en zoutpannen. Het strekt zich uit van het stadje Tavira in het oosten tot voorbij het vliegveld van Faro, zo'n 60 km verder in westelijke richting. Het in 1987 tot nationaal park uitgeroepen gebied, is een kraamkamer voor diverse vissoorten en zowel broed- als overwinteringsgebied voor vele vogelsoorten. Vanuit Faro en Olhao bestaat de mogelijkheid het gebied per boot te verkennen met een kundige gids. Dagelijks kun je vanuit de jachthavens opstappen op een kleine houten boot. www.formosamar.com Verrekijkers aan boord en met een gids die de namen van de vogels in diverse talen kent, vaar je door de smalle kreken, tussen zandbanken door en kom je op plekken waar je met de auto of te voet niet kunt komen. Reserveren is niet echt nodig maar wel handig als je zeker wilt zijn van een plekje. Ooievaars, Lepelaars, Wulpen en Regenwulpen, diverse strandlopersoorten, Geoorde Futen, Blauwe, Kleine en Grote Zilverrijgers, Zilverplevier, Bontbekplevier, Tureluur, Geelpootmeeuw, Grote Stern en een enkele Reuzenster, zijn de soorten die je met grote zekerheid tegen zult komen. Natuurlijk zijn ze

Putter langs het weggetje door de zoutpannen bij Tavira

allemaal in winterkleed en is het vaak een puzzel om met zekerheid te kunnen zeggen welke soort strandloper of steltloper je in de kijker hebt. Het helpt zeker om van te voren in je vogelgids te kijken, welke soorten je eventueel kunt aantreffen.

Wil je te voet of op de fiets het park verkennen, dan zijn er ook diverse mogelijkheden. Vanuit Tavira kun je langs beide kanten van de rivier in het gebied komen. Vanaf de vismarkt is er een weg die tussen de zoutpannen door slingert, richting veerboot. Langs dit 2 km lange weggetje kun je aan beide kanten heel goed vogelen. Opvallend genoeg zag ik hier een behoorlijk aantal andere soorten dan vanuit de boot. Flamingo's, Kluten, Steltkluten en Grutto's (1 geringde) verrijkten hier het aanbod, naast de gebruikelijke steltlopers (Tureluur, Zwarte Ruiter, Witgatje en Oeverloper) en strandlopers (Bonte, Kleine, Kanoet en Krombekstrandloper).

Steltkluut

In de bomen en struiken langs de kant van de weg zag je o.a. Europese Kanaries, Roodborsttapuiten en Putters. Bij Olhao is er een uitgebreid netwerk aan wandelpaden door een deel van het park. Vanaf het informatiecentrum kun je een rondwandeling maken met diverse zijweggetjes, door

een zeer gevarieerd stukje landschap. Trek er zeker een uur voor uit om het rondje te lopen en minstens 2 uur om ook alle zijweggetjes in te slaan en de observatiehutten te bezoeken. Je loopt eerst een stukje door het bos, waar je de Blauwe Ekster zeker zult tegen komen en misschien een Kleine Bonte Specht.

Al snel wordt het landschap meer open en zie je o.a. Hoppen, Graspiepers, Zwartkop, Kleine Zwartkop en

Blauwe Ekster op cactus

misschien de Graszanger. Ook is er kans om een Kameleon te spotten. De waarschuwborden ze niet aan te raken zijn prominent aanwezig. Daarna voert het pad langs de grens van getijdegebieden, zoutwatermoeras en aan de rechter kant een enkel zoet water meertje. Bijzonder interessant gebied met enkele observatiehutten om, in alle rust en beschut, je ogen goed de kost te geven. Bergeenden, Ooievaars, Lepelaars, Zilverplevieren, Bonte en Kleine Strandlopers, Bontbekplevieren en wat steltlopers op het zoute gedeelte. In de zoetwatermeertjes zaten o.a.

Kleine Zilverrijger en zijn spiegelbeeld, fouragerend in kreekje

Krakeenden, Wintertaling, Slobeenden en Kleine Zilverreigers. Ook Moerasschildpadden lagen begin januari al gewoon met de bek open te zonnen. De Purperkoet moet hier ook te vinden zijn maar die heb ik helaas niet gezien. Het pad vervolgt zijn weg daarna in de vorm van een boardwalk door een stukje droog duingebied, waar je met wat geluk de Provençaalse Grasmus kunt zien en je loopt vervolgens terug richting informatiecentrum.

Ook vanuit het plaatsje Quinta de Lago zijn er goede mogelijkheden om het park te voet te verkennen. Hier zul je ongetwijfeld ook weer de Flamingo's tegen komen, die al vanuit het vliegtuig te zien waren. Weinig roofvogels gezien!

Hoe er te komen?

Transavia vliegt meerdere malen per dag vanuit Amsterdam, Rotterdam en Eindhoven op Faro. Deze mooie oude stad ligt eigenlijk zeer centraal voor een bezoek aan Ria Formosa. Een auto heb je in deze tijd van het jaar al voor 8 euro per dag(excl. verzekering) bij de bekende verhuurbedrijven. In de winter is het echter ook goed mogelijk van uitvalsbasis te wisselen. Er zijn zoveel hotelletjes, pensionnetjes en hostels, dat ook een bezoek aan Olhao of Tavira te overwegen is. Het zijn stuk voor stuk leuke stadjes met een prachtig oud middeleeuws centrum en vele kleine restaurantjes, waar je heerlijk vis kunt eten. Ook het zwarte scharrelvarken uit deze regio (porco preto of porco Iberico op de kaart), is bijzonder smakelijk. Kamperen zou ik afraden in de winter. Overdag kan het gemakkelijk 18 graden worden maar bij zulk mooi weer zijn de nachten vervolgens letterlijk ijskoud. Ik heb verschillende keren moeten krabben.

Vanuit Faro kun je in een goede 2 uur naar Coto Donana rijden, maar als je de tijd hebt, is het gebied net over de grens tussen Ayamonte en Huelva ook zeker een bezoekje waard. De kust is daar bijzonder fraai. Vanuit Punta Umbria, El Rompido of El Portil, kun je heerlijk wandelen door duinen, langs riviermondingen, zoutwatermoerassen en golfbanen. Op de golfbanen mag je meestal vrij rond

Sint Helenafazantjes op de golfbaan

lopen. Let wel op, dat je de spelers niet stoort of hindert! De banen zijn rijk aan vogels. Hoppen, Koereigers en ook het Sint-Helena Fazantje zijn verzot op de groene fairways en tonen weinig angst voor mensen. In de vroege ochtend is er weinig te zien maar als het zonnetje de boel langzaam opwarmt, worden ook de vogels actief. In rietvelden klonk zelfs af en toe het gezang van de Cetti's Zanger. Dat verwacht je zeker niet in januari.

Flamingo's in Coto Donana

Coto Donana

Ongeveer 10 jaar geleden was ik hier ook al eens geweest. Toen vanuit het aan de kust gelegen Matalascañas. Dit keer zou ik El Rocio in het noorden van het park als uitvalsbasis kiezen. El Rocio is een heel bijzonder oord. Door-de-weeks is het een spookstad, waar alleen de plaatselijke middenstand woont. In de weekenden kun je er over de hoofden (van de pelgrims) lopen. Er zijn alleen zandwegen en men gaat er doorgaans vooral te paard door het leven, zelfs bv. voor een bezoek aan de supermarkt. Kom je voor de natuur, sla dan beter het weekend over. Dat is voor de

El Rocio aan het moeras

bedevaartgangers, die de witte Madonna willen bezoeken en daarna feest gaan vieren met vuurwerk, flamenco en veel rioja. Direct had ik al in de gaten, dat El Rocio een veel betere keuze was dan destijds Matalascañas. Ik nam een kamer in hotel Toruno, direct aan het moeras Charco de la boca. Een werkelijk unieke locatie, waar je vanuit je slaapkamer de Flamingo's, Steltkluten, Lepelaars, Zwarte Ibissen en andere waadvogels kunt observeren. Vroeg in de morgen zag ik zelfs Edelherten lopen en dat allemaal uit je hotelkamerraam voor 35 euro per nacht. Er was ook een geweldig ontbijt bij met warme broodjes en een half varken waar je zelf de ham vanaf kon snijden. Voor de deur een prachtige 1000 jaar oude olijfboom. Echt super! De eerste dag alleen rond het moeras gelopen en volop genoten van de vele vogels hier. De Purperkoet bleek hier wel te vinden en ook Watersnippen waren er in overvloed. De Cetti's Zanger liet zich ook hier horen, een enkele Blauwborst, Graszanger, Rots Zwaluwen, Zwarte Roodstaart en nog veel meer. Kortom genoeg te beleven in de onmiddellijke nabijheid. De andere ochtend een klein stukje gereden om te gaan wandelen vanuit het parkinformatiecentrum in de

buurt. 's Morgens vroeg door de bossen en later door meer open terrein om toch eens wat roofvogels te kunnen zien. Ik werd op mijn wenken bediend door een stelletje Keizerarenden die langzaam op de thermiek hoogte aan het winnen waren. Een machtige aanblik! Overal om je heen zag je de graafwerkzaamheden van wilde zwijnen maar de dieren zelf lieten zich niet zien. Langs de route ook enkele observatiehutten waar helaas niet zo gek veel te observeren was.

In de middag na de lunch nog een stuk over de pelgrimsroute naar Sevilla gelopen. Eigenlijk de enige vrije doorlopende(zand)weg dwars door het park waar je mag wandelen. Tijdens de terugweg begon het al langzaam te schemeren. Rustig verdekt opstellen op plekken waar je vrij zicht hebt leverden wat leuke observaties op van edelherten en wilde zwijnen, die zich verplaatsten vanuit de bossen naar de wetlands aan de andere kant van de weg. Natuurlijk hoop je stiekem, dat je ook de nog veel zeldzamere Iberische lynx zult zien ...maar helaas, dat mocht niet zo zijn.

De andere dag ging ik met een klein gezelschap en een parkwachter dieper het park in. We volgden in eerste instantie dezelfde route als die ik eerder had gelopen en we gingen na zo'n 5 km een zijweg in, die voor gewone bezoekers niet toegankelijk is. Met het stuur in de hand vertelde de gids, dat het nu de paartijd was voor de Lynx en dus de beste tijd om er eentje te kunnen zien. Mannetjes zwierven rond op zoek naar een vrouwtje..... Tijdens zijn praatje schreeuwt er plots een dame van achteruit de jeep en met twee sprongen steekt er een Lynx het pad over. Ze (het is een vrouwtje) loopt nog een paar stappen voor ons uit en verdwijnt dan voorgoed in het struikgewas. De lange achterpoten met het stompe staart verdwijnen als laatste uit beeld.

Het is doodstil in ons voertuig en zelfs de gids lijkt even niet te weten wat hij moet zeggen. Niemand heeft in de consternatie een foto kunnen maken. Het was ook maar zo'n kort moment, dat je eigenlijk gewoon alleen maar blij kunt zijn, dat je dit hebt mee gemaakt. We blijven nog een tijdje staan maar ze laat zich niet meer zien en we rijden verder richting de wetlands. Onderweg nog veel leuke waarnemingen, zoals o.a. de Iberische Klapekster, Rode Patrijs, Purperkoet, 2 Steenuiltjes, 3 Velduilen, een Keizerarend, Edelherten, een groep Damherten en twee Wilde Zwijnen. Erg veel water staat er niet in de zogenaamde wetlands. Een probleem, dat jaarlijks groter wordt.

Weinig neerslag en steeds meer intensieve tuinbouw aan de randen van het park, zorgen voor een dramatische daling van het grondwaterpeil. Eigenlijk staat er alleen in de herfst en winter nog een beetje water en is het in het late voorjaar en zomer een woestijn.

Ik heb een hele mooie tijd gehad en kom zeker nog eens terug!

Vogelen uit een bootje in Ria Formosa